

תענית ג

מקור אחר לניסוך המים :

תניא, **רבי נתן אומר:** (במדבר כ"ח) **קדש הסך נסך סכר לה'** - בשני ניסוכין הכתוב מדבר ; אחד **ניסוך המים ואחד ניסוך היין.**

קושי : אימא תרוייהו דחמרא!

תירוץ : אם כן לכתוב קרא או הסך הסך או נסך נסך, מאי **הסך נסך** שמעת מינה : חד דמיא וחד דחמרא.

רבי אליעזר	רבי יהושע	רבי יהודה בן בתירה	רבי עקיבא
משעת נטילת לולב	משעת הנחתו	בשני בחג הוא מזכיר	בשני בחג הוא מזכיר

קושי : אלא הא דתנן : **ניסוך המים כל שבעה.** מני?

- אי רבי יהושע - נימא חד יומא,
- אי רבי עקיבא - תרי יומי,
- אי רבי יהודה בן בתירה - שיתא יומי!

תירוץ 1 : לעולם רבי יהודה בן בתירה היא, וסבירא ליה כרבי יהודה דמתניתין. דתנן, **רבי יהודה אומר: בלוג היה מנסך כל שמונה,** ומפיק ראשון ומעייל שמיני.

דחייה : ומאי שנא ראשון דלא - דכי רמיזי מים בשני הוא דרמיזי, שמיני נמי - כי רמיזי מים בשביעי הוא דרמיזי!

תירוץ 2 : אלא רבי יהושע היא, וניסוך המים כל שבעה הלכתא גמירי לה. דאמר רבי אמי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חוררתן : עשר נטיעות, ערבה, וניסוך המים - הלכה למשה מסיני.

רבי יהודה אומר משום רבי יהושע: העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג - האחרון מזכיר, הראשון אינו מזכיר. ביום טוב הראשון של פסח - הראשון מזכיר, האחרון אינו מזכיר.

קושי : הי רבי יהושע?

- אילימא רבי יהושע דמתניתין – הא אמר **ביום טוב האחרון של חג** הוא מזכיר!
- אלא ר' יהושע דברייתא (**ר' יהושע אומר משעת הנחתו**) - האמר **משעת הנחתו**!

המשך הקושי : ותו, הא דתניא, **רבי יהודה אומר משום בן בתירה: העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג האחרון מזכיר,** הי בן בתירה?

- אילימא רבי יהודה בן בתירה - הא אמר **בשני בחג הוא מזכיר!**

תירוץ : אמר רב נחמן בר יצחק : תהא ברבי יהושע בן בתירה ; וזמנין דקרי ליה בשמיה וזימנין דקרי ליה בשמיה דאבא, והא - מקמי דליסמכוהו, והא - לבתר דליסמכוהו.

תנא : **בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר, ואם בא להזכיר - מזכיר.**

הטעם : מאי טעמא? אמר רבי חנינא : לפי שאין נעצרין.

הוכחה לטל : וטל מנלן דלא מיעצר? דכתיב (מלכים א' י"ז) **ו'אמר אליהו התשבי אתשבי אלף אלף אחאב חי' ה' אליהו ישראל אשר צמדתי לפניו את יהיה השני' האלה טל וטל כי את לפני דברי,** וכתיב (מלכים א' י"ח) **לך הראה אל אחאב ואתנה מטל על פני האדמה.** ואילו טל לא קאמר ליה, מאי טעמא – משום דלא מיעצר.

קושי : וכי מאחר דלא מיעצר, אליהו אשתבועי למה ליה?

תירוץ : הכי קא"ל : אפילו טל דברכה נמי לא אתי.

קושי : וליהדריה לטל דברכה!

תירוץ : משום דלא מינכרא מילתא.

הוכחה לרוחות : רוחות מנא לן דלא מיעצרי? אמר רבי יהושע בן לוי : דאמר קרא (זכריה ב') **כי**

כארבע רוחות השמים פרשת' אתכס נאם ה', מאי קאמר להו?

- אילימא הכי קאמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל : דבדרתינכו בארבע רוחי דעלמא, אי הכי **כארבע?** בארבע מיבעי ליה!
- אלא הכי קאמר : כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות - כך אי אפשר לעולם בלא ישראל.

מסקנה שיוצאת מהסוגיה: אמר רבי חנינא: הלכך:

בימות החמה	בימות הגשמים
אמר משיב הרוח - אין מחזירין אותו	לא אמר משיב הרוח - אין מחזירין אותו
אמר מוריד הגשם - מחזירין אותו	לא אמר מוריד הגשם - מחזירין אותו
ולא עוד אלא אפילו אמר מעביר הרוח ומפריח הטל - אין מחזירין אותו	

סתירה בין שתי ברייתות	בעבים וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר, ואם בא להזכיר - מזכיר	ואצ"כ את השמים - מן העבים ומן הרוחות, אתה אומר מן העבים ומן הרוחות, או אינו אלא מן המטר? כשהוא אומר ואלה יהיה מטר - הרי מטר אמור, הא מה אני מקיים ואצ"כ את השמים - מן העבים ומן הרוחות.
פתרון לעבים	בחרפי	באפלי
פתרון לרוחות	ברוח מצויה	ברוח שאינה מצויה
		קושי: רוח שאינה מצויה חזיא לבי דרי! תירוץ: אפשר בנפוותא.

תנא: **העבים והרוחות שניות למטר.**

הסבר הברייתא: היכי דמי? אמר עולא ואיתימא רב יהודה: דבתר מיטרא.

קושי: למימרא דמעליותא היא? והכתיב (דברים כ"ח) **ותן ה' את מטל ארצך אבק ואפר,**

ואמר עולא ואיתימא רב יהודה: זיקא דבתר מטרא!

תירוץ: לא קשיא; הא - דאתא נחא, הא - דאתא רזיא. הא - דמעלה אבק, הא דלא מעלה אבק.

עוד בעניין רוח ועננים לאחר גשם: ואמר **רב יהודה**: זיקא דבתר מיטרא - כמיטרא, עיבא דבתר מיטרא - כמיטרא, שימשא דבתר מיטרא - כתרי מטרי.

שאלה על דבריו: למעוטי מאי? למעוטי גילהי דליליא, ושמשא דביני קרחי.

מאמרים של רבא בעניין שלג: אמר רבא: מעלי תלגא לטורי כחמשה מטרי לארעא, שנאמר **כי כסף**

יאמר הוא ארץ ושלג מטל ושלג מטלות צלו.

ואמר רבא:

- תלגא - לטורי,
 - מטרא רזיא - לאילני,
 - מטרא נחא - לפירי,
 - עורפילא אפילו לפרצידא דתותי קלא מהניא ליה.
- שאלה:** מאי עורפילא
- תשובה:** עורו פילי.

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •